

Asia: VN/33836/2025

Luonnos hallituksen esitykseksi laeiksi sosiaali- ja terveydenhuollon valvonnasta annetun lain ja harmaan talouden selvitysyksiköstä annetun lain 6 §:n muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Kommenttinne valvontalain 1 §:ään ehdotetusta muutoksesta ja sen vaikutuksista (Kunnan hyte-järjestämistehtävän valvonta).

Sote-valvontalain tulisi jatkossakin rajautua koskemaan sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen järjestämisen ja tuottamisen omavalvontaa sekä viranomaisvalvontaa, eikä valvontaa ole tarkoituksenmukaista laajentaa koskemaan kuntien hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen palveluja

Kommenttinne valvontalain 4 §:ään ehdotetusta muutoksesta ja sen vaikutuksista (Vaativaa sosiaalihuoltoa tuottavan palveluyksikön määritelmä).

-

Kommenttinne valvontalain 9 §:ään ja 24 §:n 1 momenttiin ehdotetuista muutoksista ja niiden vaikutuksista (Palveluntuottajan henkilöstön kielitaidosta huolehtiminen)

Sosiaali- ja terveystalouden ammattihenkilöstön kielitaitotasojen vähimmäismääritykset tulee asettaa kansallisesti esimerkiksi käyttäen eurooppalaista viitekehystä. Sen lisäksi jokaisella palveluntuottajalla on vastuu arvioida, riittääkö kielitaito kyseiseen työtehtävään niin, ettei asiakas- ja potilasturvallisuus eikä hoidon ja palvelun laatu vaarannu.

On tärkeää, että henkilöstön ja asiakkaiden yhdenvertaisen kohtelun varmistamiseksi laaditaan selkeä koonti siitä, mitä eri edellytyksiä kielitaitovaateita koskevat lait käytännössä asettavat. Lisäksi on tärkeää määrittää, miten kielitaitoa sosiaali- ja terveystaloudissa arvioidaan sekä miten se osoitetaan.

Ammattihenkilöiden ennakkovalvonnalla on tärkeä rooli kielitaidon varmistamisessa. Kielitaidon kansallisesti määritellyn tason osoittaminen vähintään toisella kansalliskielellä tulee olla

edellytyksenä ammattihenkilörekisteröinnille silloin, kun henkilön suorittama ammatillinen tutkinto ei sisällä edellytetyn laajuisia välttämättömiä opintoja sekä kielitaidon osoittamista suomen tai ruotsin kielessä.

Kommenttinne valvontalain 18 §:ään ja Harmaan talouden selvitysyksiköstä annetun lain 6 §:ään ehdotetuista muutoksista ja niiden vaikutuksista (Velvoitteidenhoitoselvityksen pyytäminen ja laatiminen)

-

Kommenttinne valvontalain 24 §:ään ehdotetuista 2 ja 3 momentista ja niiden vaikutuksista (Palvelunjärjestäjän omavalvontaan ja lastensuojelun sijaishuollon valvontaan liittyvät tiedonsaanti- ja tarkastusoikeudet)

Helsingin kaupunki ei kannata salassa pidettävän henkilötiedon tallentamista rekisteriin, jonne nykyisellään yksilöidään jo palveluyksiköiden vastuuhenkilöt. Organisaatioiden ja toimijoiden vastuuhenkilön/-henkilöiden tiedot on jo tallennettu olemassa oleviin rekistereihin. Ensisijainen tavoite tulee olla tietojen automaattinen siirtyminen rekistereiden välillä, ei tietojen toimittaminen useisiin päällekkäisiin rekistereihin. Mikäli Soteri-rekisteristä on tulossa julkinen tai osin julkinen, on oleellista arvioida kriittisesti sinne tallennettujen tietojen tarpeellisuutta rekisterin pääasiallisen käyttötarkoituksen, palveluntuottajarekisteröinnin, näkökulmasta. On myös merkittävä kansallinen turvallisuusriski tuottaa avointa tietoa julkisista sosiaali- ja terveydenhuollon toimipaikka- ja palvelutiedoista, joka voi paljastaa kriittisiä sosiaali- ja terveydenhuollon rakenteita.

Kommenttinne valvontalain 26 ja 27 §:ään ehdotetuista muutoksista ja niiden vaikutuksista (Omavalvonnan raportointi)

-

Kommenttinne valvontalain 2 ja 28 §:ään ehdotettavista muutoksista ja niiden vaikutuksista (Vuokratyöntekijöiden rikostaustan selvittäminen)

Helsingin kaupunki kannattaa esitettyä lakimuutosta. Palveluntuottajan oikeus ja velvollisuus tarkistaa vuokratyöntekijän rikosrekisteriotte edistävät osaltaan asiakas- ja potilasturvallisuutta. Muutos selkeyttää oikeustilaa myös hankintamenettelyn näkökulmasta, koska hankintayksikön on aiempaa selkeämmin mahdollista edellyttää rikosrekisteriotteen tarkistamista tarjouspyyntö- ja sopimusehdoissa koko henkilöstön osalta. Lisäksi muutos voi kasvattaa kilpailutuksiin osallistuvien palveluntuottajien määrää.

On tärkeää, että lakia lapsen kanssa työskentelevän rikostaustan selvittämisestä tarkastellaan tämän muutoksen rinnalla. Yhdenvertaisuuden näkökulmasta myös lasten kanssa työskentelevien kohdalla rikostaustan selvittämisen velvoite tulisi ulottaa koskemaan vuokrattavaa henkilöstöä.

Kommenttinne valvontalain 45 §:ään ehdotetuista muutoksista ja niiden vaikutuksista (Viranomaisvalvonnan tiedonsaantioikeudet)

Helsingin kaupunki kannattaa esitettyä muutosta, jolla tehostetaan palveluntuottajan luotettavuuden arviointia laajentamalla valvontaviranomaisen tiedonsaantioikeuksia Harmaan talouden torjunnan selvitysyksiköltä. Sääntelyn täsmentäminen tukee tältä osin palveluntuottajan luotettavuuden ja toimintaedellytysten kokonaisvaltaista arviointia sekä hallituksen esityksessä HE 299/2022 asetettuja tavoitteita ennakkollisen luotettavuusarvioinnin vahvistamisesta.

Kun luotettavuutta voidaan arvioida myös valvontalain 7 §:n 5 momentissa tarkoitettujen yhteisöjen ja niissä toimimisen perusteella, palveluntuottajan vastuuhenkilöiden aiempi toiminta ja kytkennät muihin korkean riskin toimijoihin tulevat nykyistä paremmin esiin. Samalla selvitys paljastaa tehokkaammin mahdollisia toistuvia laiminlyöntejä sekä kasautuvia ja rakenteellisia riskejä.

Laajempi luotettavuusarviointi kannustaa myös osaltaan palveluntuottajia huolehtimaan velvoitteidensa asianmukaisesta hoitamisesta, kun vastuuta ei ole mahdollista kiertää esimerkiksi siirtämällä toimintaa eri yhtiöihin.

Kommenttinne 47 a §:n sääntelystä koskien Pohjanmaan hyvinvointialueen tehtäviä, ohjausta ja rahoitusta kansallisena asiakas- ja turvallisuuden asiantuntijaviranomaisena.

On hyvä, että asiakas- ja potilasturvallisuuskeskuksen asema määritetään säädöksellä. Edellytyksenä on, että keskus toimii sosiaali- ja terveysministeriön tiiviissä seurannassa ja ohjauksessa ja niin, ettei alueisiin nähden synny kaksinkertaisia ohjaavia rakenteita, eikä missään tilanteessa saa aiheutua eri suuntaisia tai pahimmillaan ristiriitaista ohjausta, liittyen esimerkiksi velvoitteisiin ja toisaalta taloudellisiin mahdollisuuksiin. Asiakas- ja potilasturvallisuuskeskuksen kansallisen aseman vakinaistaminen asiantuntijaviranomaisena edellyttää myös roolin selkeämpää määrittelyä järjestäjä- ja tuottajatahojen asiakas- ja potilasturvallisuustyön tukena.

On keskeistä määritellä selkeästi keskuksen ja sen taustalla Pohjanmaan hyvinvointialueen rooli ja mandaatti suhteessa muihin organisaatioihin eriarvoistumisen välttämiseksi. Tulee tunnistaa riskit tasavertaisen arvioinnin toteuttamiselle siinä, että yksi järjestämistaho toteuttaa kansallisella tasolla sekä muiden järjestäjätahojen että oman toimintansa arviointia. Lisäksi erillisrahoituksen käytön seurannan tulee olla läpinäkyvää ja kiistatonta sekä toteutua erillisenä Pohjanmaan hyvinvointialueen järjestämistehtävän toiminnan rahoituksesta. Erillisrahoituksella ei tule olla vaikutusta muiden hyvinvointialueiden rahoitukseen. Keskuksen työn laatua ja vaikuttavuutta tulee arvioida säännöllisesti ja objektiivisesti.

Kommenttinne väliaikaisen sääntelyn voimassaolon ja julkisten palveluntuottajien siirtymäajan jatkamisesta ja niiden vaikutuksista

Helsingin kaupunki kannattaa julkisten palveluyksiköiden rekisteröinnin lykkäämistä. Lisäajan puitteissa on tärkeää, että rekisteröinnissä annettavia tietoja tarkastellaan kriittisesti ja että järjestelmien rajapinnat varmistetaan päällekkäisen tietotuotannon välttämiseksi.

Lisäksi keskeistä on huomioida, että rahoituksen tiukentuessa järjestäjätahoilla ei ole mahdollisuutta ilman erillisrahoitusta kohdentaa laajoja tietosisältöjä ja yksikkömääriä koskevan rekisteröinnin toteuttamiseen riittävää resurssia. Rekisteröinnin toteuttaminen nykyisen rekisteröintivelvoitteen laajuudessa aiheuttaisi merkittävää hallinnollista taakkaa. Siirtymäajan jatkamisen lisäksi esitetään uudelleen arvioitavaksi rekisteröintivelvoitteen tarpeellisuutta julkisen sektorin toimijoiden osalta.

Muut kommenttinne esitysluonnoksesta

Helsingin kaupunki kannattaa seuraavia hallituksen esityksessä olevia sote-valvontalakeja koskevia muutoksia esityksen mukaisesti:

- vaativaa sosiaalihuollon palvelua tuottavan yksikön määritelmän muuttamista.
- asiakastietojen käytön oikeudesta säätämistä järjestäjän omavalvontavelvoitetta toteutettaessa.
- omavalvonnan raportointivelvoitteen muuttamista kuuden kuukauden mittaiseksi; tämä lisäisi raportoinnin joustavuutta ja mahdollistaisi sen kytkemisen osaksi muuta toiminnan ja talouden seuranta.
- väliaikaismenettelyn jatkamista koskien yhden henkilön yritysten mahdollisuutta aloittaa palvelutoiminta välittömästi rekisteröinti-ilmoituksen tekemisen jälkeen. Rekisteröintimenettelyn resursointi valvontaviranomaisessa tulee ratkaista kestävästi siten, että riittävät voimavarat turvataan hakemusten käsittelyyn. Mikäli rekisteröinnin edellytysten todetaan myöhemmin puuttuvan, palveluntuottajan on ajettava toiminta alas nopeasti. Tästä aiheutuu asiakkaalle palvelukatko, johon palvelun järjestäjän ja tilaajan on varauduttava.
- Lupa- ja valvontaviraston maksuttoman tiedonsaantioikeuden laajentamista. Lisäksi on tärkeää, että myös järjestäjätahojen tiedonsaantioikeuden sekä sote-valvontalain (34 § viranomaisyhteistyö) mukainen tiedon toimittaminen tulee olla maksutonta.

Ihatsu Jan
Helsingin kaupunki - Kaupunginhallitus